

بیانیه همایش

"شناسایی روش های مناسب مشارکت بخش خصوصی در حفاظت منابع، تامین، تولید و مصرف

آب"

«توسعه ناپایدار» جهان کنونی ناشی از شکل‌گیری کانون های جمعیتی، توسعه صنعت و کشاورزی و بدون رعایت اصول حاکم بر ظرفیت های آمایشی، اثرات مخربی بر منابع طبیعی داشته است که از جمله تأثیرات آن بر آب، می‌توان به آلودگی منابع آب، کاهش سرانه منابع آب تجدید پذیر و نابودی ذخایر استراتژیک آب زیرزمینی، فرسایش و شوری خاک‌ها اشاره نمود. آب را می‌توان یکی از حقوق طبیعی دانست که هر موجودی با ورود به این دنیا از آن انتظار برخوردار دارد. این حق مشترک با نوعی مسئولیت مشترک همراه است، مسئولیتی که حکایت از آن دارد که باید از این سرمایه محافظت نمود، به نحوی پایدار و به شکلی عادلانه از آن بهره برد.

افزایش تقاضا و محدودیت منابع آب، در کنار برداشت و توزیع نامناسب آن در بخش های مختلف، ضعف مشارکت مردم در مراحل تصمیم گیری و نیز عدم بهره گیری از ظرفیت های بخش خصوصی در حوزه فعالیت های آب از مشکلات مدیریت آب کشور است، تنها اتکا به توان محدود دولت و ناکارآمدی ذاتی بخش دولتی، شرایط را برای مدیریت آب کشور پیچیده نموده است، در چنین شرایطی استفاده از ظرفیت ها و مشارکت بخش خصوصی در سرمایه گذاری ها، در بسیاری از کشورهای دنیا مورد توجه قرار گرفته است. بخش خصوصی علاوه بر کمک به تامین مالی، می تواند در حوزه آب، رویکرد های مدیریتی بخش آب را به سمت و سوی کارآمدی بیشتر اصلاح نماید.

شرکت کنندگان در "همایش شناسایی روش های مناسب مشارکت بخش خصوصی در حفاظت منابع، تامین، تولید و مصرف آب" شامل ذینفعان، سرمایه گذاران، کشاورزان، کارشناسان و محققان بخش های آب و کشاورزی، ضمن تشکر و قدر دانی از دفتر ساماندهی آب و کشاورزی اتاق ایران که مبتکر برگزاری

این همایش با این گستردگی از جهت تنوع شرکت کنندگان و ایجاد فرصت بحث و ارائه نظرات گوناگون و تبادل نظرهای موثر گردید و با ابراز خرسندی از آمادگی و حضور اتاق ایران برای ادامه همکاری در کاهش چالش ها و توسعه سرمایه گذاری در بخش آب کشور ، موارد زیر را به عنوان بیانیه این گردهمایی اعلام می نمایند :

۱- یکی از شاخص های اساسی توسعه یافتگی جهان امروز ایجاد تعادل بین منابع و مصارف آب و دسترسی به آب سالم، بر اساس اصول توسعه پایدار است ، در این ارتباط توجه به سرمایه گذاری برای ایجاد زیر ساخت های سازه ای در تامین ، استحصال و بهره برداری از آب برای مصارف مختلف حائز اهمیت می باشد.

در گذشته به دلیل محدودیت جمعیت و تقاضای آب ، نیاز آبی مردم عموماً از رودخانه ها ، چشمه ها و قنوت در دسترس با حداقل امکانات سازه ای تامین می گردید. با رشد جمعیت و افزایش تقاضا و اتمام دوره پرآبی، ضرورت ایجاد تاسیسات و سازه های زیر بنایی با تکنولوژی های پیشرفته جهت تامین، استحصال، ذخیره، انتقال، توزیع و مصرف آب، موضوعی اجتناب ناپذیر است و این مهم جز با مشارکت عمومی و سرمایه گذاری بخش خصوصی تحقق نخواهد پذیرفت .

۲- بر اساس آخرین گزارش های بانک جهانی و موسسه مالی بین المللی ، ایران در بین ۱۸۹ کشور جهان از نظر سهولت در کسب و کار در رتبه ۱۵۲ قرار دارد، وضعیت ایران در منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا نیز چندان جالب توجه نیست، بطوریکه در بین ۲۰ کشور این منطقه، رتبه ای بهتر از ۱۶ را کسب نکرده است.

ظرفیت های کشور برای تامین مالی پروژه ها و تامین سرمایه برای امور زیر بنایی بسیار محدود است ، بانک ها و موسسات تامین کننده مال تمایل چندانی به اعطای تسهیلات بلند مدت ندارند. بر اساس اطلاعات جمع آوری و رتبه بندی شده برای ۱۴۰ کشور جهان ، ایران از نظر میانگین نرخ بهره سالانه بانک ها برای باز پرداخت تسهیلات، جایگاه ۷۸ را دارد ، تلاش در جهت رفع چالش های سرمایه

گذاری در کشور مخصوصاً بخش آب از اولویت ویژه ای برخوردار است ، که لازم است در کانون توجهات همه بخش های حاکمیتی به ویژه اتاق ایران و سرمایه گذاران قرار گیرد .

۳- نبود و یا عدم بلوغ نهادهای حامی و تنظیم مقررات در بخش های مختلف ، سبب افزایش ریسک بخش خصوصی در برابر تغییر مقررات دولت گردیده است ، ورود بخش خصوصی به حوزه فعالیت های آب ، در فضایی مملو از قوانین و مقررات متعدد از یکسو و وظایف حاکمیتی و نظارتی دولت بر تخصیص آب از سوی دیگر و تعرفه ها و هزینه های خدمات ، نیاز به چارچوب های نظارتی و تنظیم مقررات جدید مناسب را بیش از پیش ضروری می نماید ، لازم است تا نسبت به طراحی و تهیه یک الگوی تنظیم مقرراتی مناسب و پایدار اقدام گردد تا در آن سطح سیاست گذاری و سطح نظارتی به روشنی مشخص گردیده و سطوح اجرایی و عملیاتی بخش خصوصی بتواند فعالیت خود را به انجام رساند.

۴- علیرغم وجود قوانین و مقررات متعدد در کشور اکثر ذینفعان از وجود این قوانین، نحوه عملیاتی کردن و مزایای آنها اطلاع چندانی ندارند ، پیشنهاد می شود مجموعه قوانین و مقررات مرتبط با سرمایه گذاری در بخش آب، ترجیحاً توسط اتاق ایران گرد آوری و به همراه راهنمای استفاده از آن ها، به صورت منسجم در دسترس متقاضیان سرمایه گذاری قرار گیرد.

۵- یکی از راه های مهم خروج از رکود، مقررات زدایی است ، در کشور ما مقررات مخل و مزاحم زیادی وجود دارد که بعضاً بازدارنده می باشند. فرایند فعلی اصلاح و حذف قوانین و مقررات ناکارآمد و زاید در کشور بسیار طولانی است و در عین حال از طرف دستگاه های اجرایی برای حذف این قوانین مقاومت ذاتی وجود دارد ، پیشنهاد می شود جهت پایش قوانین ، مقررات و پیشنهاد حذف فرآیندهای مخل و مزاحم کسب و کار، کمیسیونی در اتاق ایران با مشارکت نقش آفرینان و نهادهای مسئول تشکیل و پیشنهادات قانونی سازنده و تسهیل کننده برای فرآیند سرمایه گذاری در بخش آب کشور را به مراجع ذیربط منعکس نمایند .

۶- تحقق مدیریت جامع و بهم پیوسته آب ، مستلزم ایجاد ساختار جدید مدیریت آب بر اساس الزامات توسعه پایدار(رعایت جنبه های فنی، زیست محیطی، مالی، اجتماعی و اقتصادی) می باشد. اتخاذ تدابیر لازم برای حل مسائل و مشکلات ناشی از نارساییهای اقتصادی ، اجتماعی و زیست محیطی، استمرار استحصال بی

رویه آب های زیر زمینی ، افزایش آلودگی منابع آب ناشی از ورود پساب ها، زهاب ها و اصلی ترین رسالت مدیریت بخش آب در دوره جدید مدیریت آب کشور است ،

از طرفی در این اصلاح ساختار ، توجه به محدودیت شدید توسعه منابع آب نیازمند تجدید نظر در مبانی تصمیم گیری و «تغییر رویکرد از توسعه فیزیکی ظرفیت های تأمین آب» به «مدیریت تقاضا و تحقق پایدار منابع آب» و افزایش نقش و مشارکت هر چه وسیع تر ذینفعان و نهاد های محلی در حوزه های آبریز امری است اجتناب ناپذیر که باید مورد توجه و تاکید مسئولین نظام و به طور خاص مورد مطالبه اتاق ایران به عنوان پارلمان بخش خصوصی کشور قرارگیرد .

۷- علی رغم وجود برخی قوانین مناسب برای جذب سرمایه گذاری بخش خصوصی در طرح های آب ، لیکن تاکنون بخش خصوصی تمایل زیادی نسبت به حضور در این عرصه نشان نداده است ، نبود شناخت کافی و عدم ایجاد و معرفی فرصت های سرمایه گذاری توسط دولت در طرح های بخش آب و آبفا یکی از دلایل عدم تمایل است. لازم است ضمن بررسی های همه جانبه و با بهره گیری از تجارب داخلی و خارجی ، زمینه های مساعد سرمایه گذاری بخش خصوصی در طرح های مختلف بخش آب، شناسایی و همراه با روشها و مدل های مناسب مشارکت و سرمایه گذاری مرتبط با هریک از این زمینه ها ، در اختیار علاقمندان قرار گردد .

۸- طیف متعددی از روش های مشارکت بخش خصوصی وجود دارد که در پایین ترین سطح این طیف ، روش مشارکت در قالب قراردادهای خدماتی و در متعالی ترین آن واگذاری کامل طرح، به بخش خصوصی است ، بخش خصوصی علاقمند است به طور مستقیم نسبت به تامین منابع مالی و سرمایه گذاری در این طرحها مبادرت نماید. در این خصوص لازم است الگوهای مشارکت خصوصی و زمینه های استفاده از این الگوها در سرمایه گذاری در طرح های بخش آب و آبفا شناسایی و به سرمایه گذاران معرفی و در طول دوره اجرا مورد حمایت قرار گیرد، از جمله روش ها و الگوهای قابل عمل می توان به موارد زیر اشاره نمود :

- قرارداد های مدیریتی

- قرارداد های اجاره ای

- واگذاری امتیاز

- قراردادهای ساخت ، بهره برداری و انتقال

- مشارکت عمومی خصوصی در پروژه های آب شهری

- مشارکت بخش خصوصی در شبکه های آبیاری زهکشی

۹- مناسب ترین روش در تامین مالی و جذب سرمایه های داخلی و خارجی و مشارکت بخش خصوصی در طرح های زیربنایی در کشورهای صنعتی و در حال توسعه ، استفاده از روشهای غیر استقراضی است، در این روشها دولت با حمایت قانونی از این سرمایه گذاری ها، فرآیند برگشت اصل و سود منابع (داخلی و خارجی) را تسهیل می کند. در این روش، به سرمایه گذار اجازه فروش کالا و خدمات تولیدی در داخل و خارج داده می شود. به منظور توسعه پایدار سرمایه گذاری در بخش آب کشور ، لازم است همه گونه شرایط برای تامین مالی به روش غیر استقراضی فراهم و مورد تشویق قرار گیرد

۱۰- موضوع صدور مجوز برای متقاضیان فعالیت های اقتصادی و سرمایه گذاری ، در کنار اموری نظیر تامین مالی ، تامین خدمات مثل آب و برق ، فرآیندهای تدارک ماشین آلات مورد نیاز ، مباحث ارزی ، ترخیص و جزء امور بسیار پیچیده، وقت گیر و طاقت فرسا است که خیلی زود متقاضی سرمایه گذاری را از پای درآورده و انگیزه سرمایه گذاری را از وی می گیرد .

برای رفع این نارسایی ها و روان سازی مقررات جذب سرمایه گذاری در طرح های آبی کشور، لازم است پنجره واحد حمایت از سرمایه گذاران بخش خصوصی ، با کمک بخش خصوصی به طور مستقل در سطح ملی و در مراکز هراستان تشکیل گردد.

برای تحقق این هدف پیشنهاد می گردد دفاتری تحت عنوان دفاتر مشاوره سرمایه گذاری در هر استان تحت نظارت و کنترل یکی از نهاد های مسئول (ترجیحا اتاق ایران) توسط بخش خصوصی تاسیس گردد ، و در سطح ملی نیز یک مرکز هم آهنگی، این امر را عهده دار گردد تا در چارچوب دستورالعمل مدونی ، فرآیند سرمایه گذاری را برای متقاضیان تا حصول به نتیجه دنبال نماید.

۱۱- فعالیت های بخش آب به علت دیر بازده بودن، سرمایه بری زیاد و ریسک های مختلف، همواره در نظر بخش خصوصی با تردیدهایی مواجه است. ضمن اینکه در بخش های اقتصادی دیگر، جذابیت هایی وجود دارد که ممکن است در بخش آب کمتر وجود داشته باشد.

در چنین شرایطی لازم است با اعمال مشوق هایی، اقبال بخش خصوصی به سرمایه گذاری و مشارکت در فعالیت های بخش آب را افزایش داد ، بعضی از این مشوق ها عبارتند از:

- واگذاری طرح های نیمه تمام دولتی به سرمایه گذار
- واگذاری زمین مورد نیاز از اراضی ملی متناسب با میزان و نوع سرمایه گذاری
- ارائه سند آب به ازای آب تخصیصی و راه اندازی بازار های محلی برای مبادله و خرید و فروش آب
- خرید تضمینی محصولات بخش آب توسط دولت در دوره های خاص
- ایجاد نهاد مشاوره برای تسهیل و تحقق سرمایه گذاری
- تامین امنیت سرمایه گذاری و حمایت مالیاتی و گمرکی
- اعطای یارانه برق و حامل های انرژی
- اعطای کمک های فنی ، اعتباری به کارآفرینان در فعالیت های این حوزه
- تدوین و برقراری نظامات حمایتی در ابعاد مختلف نظیر پوشش های بیمه ای و.....

در خاتمه ضمن تشکر مجدد از شرکت کنندگان در همایش ، از ابتکار و اقدام دفتر ساماندهی کشاورزی و آب اتاق ایران در ساماندهی و حمایت از مشارکت و سرمایه گذاری بخش خصوصی در طرح های آب ، پیشنهاد و توصیه می نماید که در اجرای نقطه نظرات و بیانات ریاست محترم اتاق در این همایش ، موضوع اصلاحات سیاستی ، ساختاری و مقرراتی برای بازگرداندن جایگاه و نقش بخش خصوصی در حوزه فعالیت ها و مدیریت آب کشور و نیز پیگیری مفاد این بیانیه همچنان در دستور کار مرکز ملی مطالعات راهبردی کشاورزی و آب قرار گرفته و با رایزنی و ارتباطات لازم ، اقدامات دستگاه ها و نهادهای ذیربط را برای حصول پیشنهادات مطالبه نمایند .